

ทิศทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้สอนยุคใหม่ในระดับอุดมศึกษา

อาจารย์ ดร.นงลักษณ์ ใจฉลาด *

บทนำ

คุณภาพหรือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการบ่งบอกคุณภาพในการจัดการศึกษาของนานาประเทศและการจัดการศึกษาของรัฐจึงถือเป็นการวางรากฐานในการสร้างและพัฒนาคน โดยอาศัยการจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านสถาบันทางการศึกษา ผ่านกระบวนการบริหารจัดการ และจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา บทบาทสำคัญของสถาบันทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุน**ผู้สอน**ให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุดจากภารกิจที่รับผิดชอบและในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) กำหนดกรอบแนวคิดสำคัญในการพัฒนา คือ ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ควบคู่ไปกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพและในการสร้างหลักประกันที่สำคัญให้กับสถาบันทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 หมวด 2 ข้อ 14 บัญญัติว่า ให้สถาบันการศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) และจำลองรัตนโกเศศ (2552: 79-81) ได้กล่าวโดยสรุปได้ว่า เหตุที่สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการดำเนินการจัดระบบการประกันคุณภาพ คือ สถานศึกษาต้องการสร้างความมั่นคงให้กับสังคมและผู้รับบริการ

* อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ว่าจะดำเนินกิจการในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพครบทุกด้าน จะเป็นสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพเพื่อไม่ให้ด้อยไปกว่าเดิม ทั้งในด้านผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้น ขึ้นอยู่กับการสอนของผู้สอนและการบริหารจัดการของผู้บริหาร รวมถึงการดำเนินงานของบุคลากรอื่นในสถานศึกษาอีกด้วย โดยนัยนี้ ผู้สอนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเป็นอย่างมาก

ในปัจจุบัน กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดการและบริหารการศึกษา จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการ จึงจะทำให้การศึกษابرลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากวิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงวิชาชีพหนึ่ง “ครู” จะต้องเป็น “มืออาชีพ” จึงจะทำให้การศึกษابرลุความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2550: 7) องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งที่สถานศึกษาขาดเสียไม่ได้เลย คือ ผู้บริหารและผู้สอน ซึ่งในกระบวนการทัศน์ทางการบริหาร ผู้บริหารและผู้สอนในสถานศึกษา ควรมีลักษณะความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งโดยเฉพาะเป็นผู้นำที่มีสมรรถนะทางการบริหาร ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่มีผลมาจากความรู้และความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ส่งผลให้เป็นผู้นำทางการศึกษายุคใหม่ และส่งผลให้มีการปฏิบัติงานดี ส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ นำพาองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การที่จะเป็นผู้นำทางการศึกษายุคใหม่ที่มีความรู้ความสามารถและการบริหารจัดการและการสอนที่ดีได้นั้น ควรเป็นผู้นำทั้งด้าน ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ซึ่งวิชัย ตันศิริ (2547: 11) สรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาได้ลงมือปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการปฏิรูป เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเป็นสำคัญ การส่งเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การส่งเสริมงบประมาณมุ่งเน้นผลงาน การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน การส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรรวมทั้งติดตามและประเมินผลทุกด้านให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันสอดคล้องกับความต้องการของแรงงาน สังคมไทย และสังคมโลกในอนาคต สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2549: 6-9) ที่ระบุว่า ครูหรือผู้สอนมืออาชีพต้องมีสมรรถนะอันส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญนอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548: 13) ได้มีการกำหนดสมรรถนะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้ 2 ประเภท คือ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน และการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นนั้น การพัฒนาสมรรถนะของครู จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงานจะต้องเร่งดำเนินการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาของสำนักงานรับรองคุณภาพและประเมินมาตรฐานการศึกษา (สมศ.) ระดับอุดมศึกษาโดยภาพรวมพบว่าผลการประเมินองค์ประกอบด้านนักศึกษาและผู้สอนยังอยู่ในระดับพอใช้และระดับต้องปรับปรุง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550: 12) และจากอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาของไทยสูงกว่าประเทศที่กำลังพัฒนา ในกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศ ถึงแม้ว่าอัตราการเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ต้องคำนึงถึงคุณภาพการศึกษาด้วย เนื่องจากจำนวนมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นมากทั้งภาครัฐและเอกชนโดยไทยได้เร่งเปิดมหาวิทยาลัยขึ้นมาอีกเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าอัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาของไทยจะค่อนข้างสูง แต่ต้องดูที่คุณภาพของบัณฑิตซึ่งประเทศไทยมีผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาแต่ละปีจำนวนมากปีละ 5 แสนกว่าคน แต่ผู้สำเร็จการศึกษาดกงานมากที่สุดร้อยละ 2.1 หรือ 1.47 แสนคน ในขณะที่ผู้ที่ไม่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและไม่ได้ได้รับการศึกษาว่างงานเพียงร้อยละ 0.3 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556: 74, และ World Bank, 2009 อ้างถึงในนิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ 2555: 33) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา พบว่าการเรียนการสอนส่วนใหญ่ในระดับอุดมศึกษายังเป็นวิธีดั้งเดิมที่อาจารย์เป็นผู้บรรยายหรือเป็นต้นตอของความรู้ วิธีเช่นนี้ไม่เหมาะที่จะเตรียมคนให้ทำงานและใช้ชีวิตในระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้เพราะระบบการสอนดั้งเดิมไม่สามารถพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ที่สังคมสมัยใหม่ต้องการ อาทิเช่น การทำงานเป็นการแก้ปัญหาการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเรียนรู้ตลอดชีพ (Lifelong learning) อาจด้วยเหตุผลดังกล่าวที่ส่งผลต่อปัญหาของผู้เรียนและเยาวชนไทยประสบอยู่ ซึ่งความสามารถหรือสมรรถนะของผู้สอน จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาทั้งของผู้บริหารและผู้สอน ต้องเร่งพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุขและสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ จะทำอย่างไรให้ผู้สอนได้มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายและส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขในสังคมโลกได้ในอนาคต ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ และเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตามการเปลี่ยนแปลงของโลก ต้องมีการพัฒนาสมรรถนะและศักยภาพของตน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ตามภาระหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศักยภาพของผู้สอนยุคใหม่ในระดับอุดมศึกษา

จุดสำคัญที่สถานศึกษาต้องตระหนักถึง คือ การสร้างศักยภาพและการพัฒนาสมรรถนะของผู้สอนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นตามสภาวการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งหากจะกล่าวถึงผู้สอนใน

ปัจจุบันนี้นั้น นอกจากเป็นผู้มอบความรู้ผ่านการสอนให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องเป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากความรู้ในแต่ละสาขาวิชาแล้ว ผู้เรียนยังต้องมีทักษะที่สำคัญ 3 ด้าน ตามทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) วิจารณ์ พานิช (2555: 12-17) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยสรุป ได้แก่ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยเน้นการคิดวิเคราะห์เป็น รู้จักการแก้ไขปัญหา และมีความคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยเน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มีทักษะทางสังคมและเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม และ 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี โดยเน้นความสามารถในการใช้สื่อหรือเทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูล รวมทั้งการผลิตสื่อ หรือเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ ทั้ง 3 ทักษะนี้ เรียงรวมกันเป็นทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นทักษะของกำลังคนในประเทศทั่วโลกและประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน มีความต้องการและให้การยอมรับ ศิริวรรณ ฉัตรณัฐเจริญ (2555: 12-15) ได้กล่าวว่าโดยที่การศึกษาในประเทศไทยนั้น ได้ยึดหลักของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามความคิดของนักคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ นักจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ Piaget นักจิตวิทยาชาวสวิส และ Vygotsky นักจิตวิทยาชาวรัสเซีย ซึ่ง Piaget เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างความรู้ความคิด เกิดการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ส่วน Vygotsky อธิบายหลักการสำคัญว่าผู้เรียนจะมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในระดับหนึ่ง และจะสามารถก้าวไปยังระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้นตามศักยภาพที่มีอยู่เมื่อได้รับการแนะนำช่วยเหลือจากผู้รู้ แนวความคิดของทั้ง Piaget และ Vygotsky มีส่วนที่คล้ายคลึงกันตรงการมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ การไปถึงระดับที่ผู้เรียนมีศักยภาพสูงขึ้นซึ่งตามแนวคิดนี้รูปแบบการทำงานที่สามารถพัฒนากรอบความคิด เพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อที่สามารถจัดการศึกษาตอบสนองต่อความต้องการที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสังคม จะเห็นมุมมองของนักการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนในอนาคตมีคุณลักษณะ สอดคล้องกับ 4 ประการนี้ คือ 1) วิถีทางของการคิด ได้แก่ สร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้และตัดสินใจ (Ways of Thinking; Creativity, Critical thinking, Problem-solving, Decision-Making and learning) 2) วิถีทางของการทำงาน ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร และการร่วมมือ (Ways of working communication and collaboration) 3) เครื่องมือสำหรับการทำงาน ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ด้านข้อมูล (Tools for working information and communications technology (ICT) and information literacy) 4) ทักษะสำหรับดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นพลเมือง ชีวิตและอาชีพ และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (Skills for living in the world; citizenship, life and career, and personal and social responsibility) และจากแนวคิดดังกล่าว

นี้ นักการศึกษาได้มีการนำเสนอหลักการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญของลักษณะการจัดการเรียนรู้ ได้ดังนี้ 1) มนุษย์มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ผู้สอนจึงต้องใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย หากผู้สอนนำรูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งไปใช้กับผู้เรียนทุกคนตลอดเวลา อาจทำให้ผู้เรียนบางคนเกิดอาการตายด้านทางสติปัญญา 2) ผู้เรียนควรเป็นผู้กำหนดองค์ความรู้ของตนเอง ไม่ใช่ความรู้ไปใส่และให้ผู้เรียนดำเนินรอยตามผู้สอน 3) โลกยุคใหม่ต้องการผู้เรียนซึ่งมีวินัย มีพฤติกรรมที่รู้จักยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นแบบเผด็จการ แบบให้อิสระ หรือแบบประชาธิปไตย 4) เนื่องจากข้อมูลข่าวสารในโลกจะทวีเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า ทุกๆ 10 ปี โรงเรียนต้องใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ กัน 5) ให้ใช้กฎเหล็กของการศึกษาที่ว่า “ระบบที่เข้มงวดจะผลิตคนที่เข้มงวด” และ “ระบบที่ยืดหยุ่นจะผลิตคนที่รู้จักคิดยืดหยุ่น” 6) สังคมหรือชุมชนที่มั่งคั่ง ร่ำรวยด้วยข้อมูลข่าวสาร ทำให้การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ในหลายๆ สถานที่ 7) การเรียนรู้แบบเจาะลึก (Deep learning) มีความจำเป็นมากกว่าการเรียนรู้แบบผิวเผิน (Shallow learning) หมายความว่าเรียนอะไรต้องเรียนให้รู้จริง ให้รู้สึก ให้อารมณ์ ไม่ใช่เรียนแบบงูๆ ปลาๆ จะเห็นจากในอดีตที่มีการบรรจุเนื้อหาไว้ในหลักสูตรมากเกินไป จนผู้เรียนไม่รู้ว่าจะเรียนไปเพื่ออะไร และสิ่งที่เรียนไปแล้วมีความสัมพันธ์อย่างไร

ในการจัดระบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้มีการกำหนดให้มีแนวทางการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

1. ระบบส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนากรอบความคิดที่ครอบคลุมเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นจำเป็นต้องจะต้องสร้างระบบส่งเสริมเพิ่มขึ้นจาก ทักษะเฉพาะด้าน องค์ความรู้ ความชำนาญการและความสามารถในการเรียนรู้ด้านต่างๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนรอบรู้มีความสามารถที่จำเป็นและหลากหลาย เครือข่าย P21 ได้ระบุระบบส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รอบรู้ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ในศตวรรษที่ 21 ไว้ด้วยกัน 5 ระบบ ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Standards) การประเมินผลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Assessments of 21st Century Skills) หลักสูตรและวิธีการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Curriculum and Instruction) การพัฒนาวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 (21st Century Professional Development) และบรรยากาศการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Environments)

2. มาตรฐานและจุดเน้นในศตวรรษที่ 21 มาตรฐานในศตวรรษที่ 21 (21st Century Standards) ได้กำหนดให้มีจุดเน้นดังนี้ 1) เน้นทักษะ ความรู้และความเชี่ยวชาญที่เกิดกับผู้เรียน 2) สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนในเชิงสหวิทยาการระหว่างวิชาหลักที่เป็นจุดเน้น 3) มุ่งเน้นการสร้างความรู้และเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการสร้างความรู้แบบผิวเผิน 4) ยกระดับความสามารถผู้เรียนด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นจริง การใช้สื่อหรือเครื่องมือที่มีคุณภาพจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา การทำงาน

และในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

5) ใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง

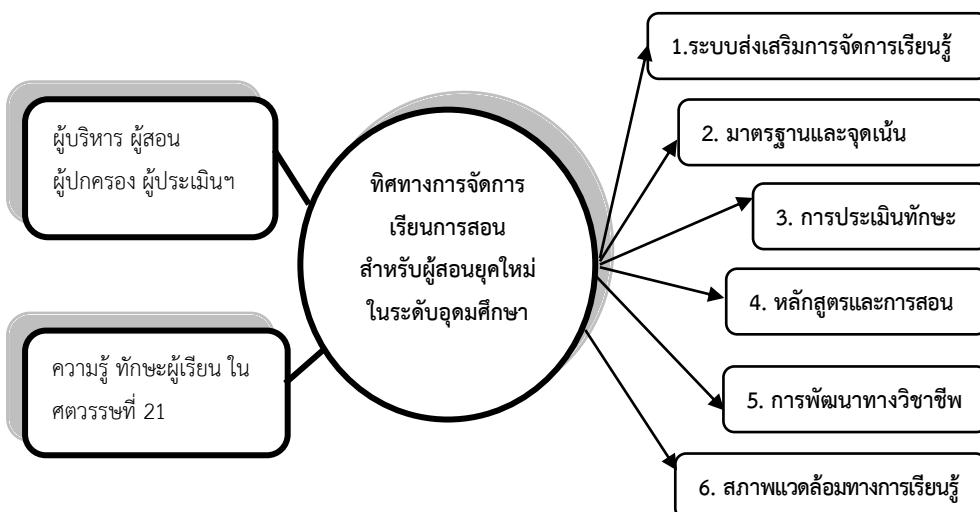
3. การประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment of 21st Century Skills) ได้กำหนดจุดเน้น ดังนี้ 1) สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับการทดสอบย่อยและทดสอบรวมสำหรับการประเมินผลในชั้นเรียน 2) เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน 3) ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 4) สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ

4. หลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Curriculum and Instruction) ได้กำหนดจุดเน้นดังนี้ 1) การสอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก 2) สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based) 3) สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อการสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด

5. การพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ตามการพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 (21st Century Professional Development) ได้กำหนดจุดเน้นดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการ การใช้เครื่องมือและกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และสร้างให้ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม 2) สร้างความสมบูรณ์แบบในมิติของการสอนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย 3) สร้างให้ครูเป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การคิดแบบวิจารณ์ญาณ และทักษะด้านอื่นๆ ที่สำคัญต่อวิชาชีพ 4) เป็นยุคแห่งการสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับครูเพื่อเป็นตัวแบบ (Model) แห่งการเรียนรู้ของชั้นเรียนที่จะนำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ 5) สร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียนรู้ สติปัญญา จุดอ่อน จุดแข็ง ในตัวผู้เรียน เหล่านี้ เป็นต้น 6) ช่วยให้ครูได้เกิดการพัฒนาความสามารถให้สูงขึ้น เพื่อนำไปใช้สำหรับการกำหนดกลยุทธ์ทางการสอนและจัดประสบการณ์ทางการเรียนได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้ 7) สนับสนุนให้เกิดการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างทักษะและเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ 8) แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้โดยใช้ช่องทางหลากหลายในการสื่อสารให้เกิดขึ้น 9) สร้างให้เกิดตัวแบบที่มีการพัฒนาทางวิชาชีพได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

6. สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Environment) ได้กำหนดจุดเน้นดังนี้ 1) สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุนจากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล 2) สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันสิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน 3) สร้างผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบท โดยเฉพาะการเรียนแบบโครงงาน 4) สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ 5) ออกแบบระบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งการเรียนเป็นกลุ่มหรือการเรียนรายบุคคล 6) นำไปสู่การพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบการเผชิญหน้าหรือระบบออนไลน์

ที่กล่าวมาทั้งหมดในเบื้องต้นนั้น เป็นการสร้างกรอบแนวคิดของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านกระบวนการวิจัยโดย Partnership for 21st Century Skills เป็นตัวแบบที่นำเสนอในรายละเอียดของตัวแปรหรือองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพทางการเรียนรู้ในสังคมยุคใหม่ที่ต้องคำนึงถึง และต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย (Stakeholders) ซึ่งการสอนที่จัดว่ามีประสิทธิภาพ ผู้สอนนั้นต้องมีคุณสมบัติมากกว่าการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอน (Instructor) ผู้สอนต้องมีลักษณะของผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำผู้เรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ได้ (Learning Travel Agent) จากที่กล่าวมานั้นบทบาทของผู้สอนจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อก้าวสู่ยุคแห่งศตวรรษที่ 21 ผู้สอนในโลกยุคใหม่ต้องมีความรอบรู้มากกว่าการเป็นผู้ดูแลรายวิชาที่สอนเท่านั้น แต่ครูมีบทบาทของการเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้เรียน เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ ทิศทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้สอนยุคใหม่ในระดับอุดมศึกษา ควรมีลักษณะดังแผนภาพนี้

แผนภาพ แสดงความสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางและระบบการจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประยุกต์จาก: ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ (2555: ไม่มีเลขหน้า)

จากการที่ผู้เขียนได้เข้าร่วมอบรมสัมมนาการเป็นผู้สอนในอุดมศึกษายุคใหม่ในสถาบันทางการศึกษาต่างๆ ได้พิจารณาเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับทิศทางการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษายุคใหม่ ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง และเป็นยุคของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะทำให้ผู้สอนเป็นผู้ที่มีสมรรถนะที่ดีในการจัดการเรียนการสอนในอนาคต ผู้สอนจะต้องมีทั้ง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ดี และจะต้องคำนึงถึงแนวคิด ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดด้านสังคมแห่งการเรียนรู้

1.1 รูปแบบการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สังคมที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้และการเรียนรู้เป็นหลัก 2) มีค่านิยมหลักว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) เป็นแก่นของการมีชีวิตรอดในสังคมยุคปัจจุบัน 3) โอกาสในการเรียนรู้ของคนในสังคมมีความหลากหลายผู้เรียนเข้าศึกษาด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันและการเรียนรู้ไม่จำกัดเฉพาะในสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย (1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) คือ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดชั่วอายุขัย ครอบคลุมการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ การเรียนรู้ไม่เป็นทางการ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย (2) การเรียนรู้ที่เป็นทางการ (Formal) คือ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาดังแต่ก่อนวัยเรียน (เตรียมอนุบาล) จนถึงระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีการให้หน่วยกิต และ/หรือปริญญา (3) การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Informal) คือ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการวางแผน นอกเหนือจากการเรียนรู้ที่เป็นทางการในระบบโรงเรียน มักเป็นการจัดการเรียนรู้ในระยะสั้นเพื่อวัตถุประสงค์จำเพาะ เช่น การจัดสัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรมระยะสั้น (4) การเรียนรู้ตามอัธยาศัย (Non-Formal education) คือ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทั้งด้านชีวิตส่วนตัว ชีวิตการทำงานและชีวิตทางสังคม ซึ่งบ่อยครั้งไม่ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือวางแผนไว้

1.2 ผลกระทบของสังคมการเรียนรู้ที่มีต่อมหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) มีความต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้นและผู้เรียนมีความหลากหลายยิ่งขึ้น 2) มหาวิทยาลัยมีพันธมิตรและคู่แข่งเพิ่มมากขึ้นในการจัดการศึกษา ได้แก่ ภาครัฐกิจอุตสาหกรรมและแหล่งความรู้ในเครือข่ายสารสนเทศ 3) สังคมคาดหวังมากขึ้นให้มหาวิทยาลัยให้บริการทางวิชาการและเป็นที่พึ่งทางวิชาการแก่สังคม ฉะนั้นมหาวิทยาลัยต้องมีการเรียนรู้และปรับตัว

1.3 ผลกระทบของสังคมการเรียนรู้ที่มีต่ออาจารย์มหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) ต้องปรับบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ให้มีการบูรณาการระหว่างการสอน การวิจัย และการบริการชุมชน 2) ปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองผู้เรียนกลุ่มใหม่ ได้แก่ ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ หรือที่ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย 3) การสอนโดยเน้นทักษะการคิด การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ (1) การคิด (Thinking) คือ การที่คนคนหนึ่งพยายามใช้พลังทางสมองของตน ในการนำเอาข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ มาจัดวางอย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ เช่น การตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ดีที่สุด เป็นต้น (2) การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่างๆ ของ

สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น (3) การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงองค์ประกอบต่างๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2. แนวคิดด้านจิตวิทยาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา

2.1 ความหมาย ได้แก่ 1) จิตวิทยา เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการทางจิต โดยศึกษาว่าสิ่งเหล่านี้ได้อิทธิพลอย่างไรจากสภาวะทางร่างกาย สภาพจิตใจและสิ่งแวดล้อมภายนอก 2) จิตวิทยากับการเรียนการสอน เป็นศาสตร์อันมุ่งศึกษาการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนใน สถานการณ์การเรียนการสอน พร้อมทั้งหาวิธีที่ดีที่สุดในการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน

2.2 จุดมุ่งหมายของการนำจิตวิทยามาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน ได้แก่ 1) มุ่งพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ในสถานการณ์การเรียนการสอน 2) นำเอาองค์ความรู้ข้างต้นมาสร้างรูปแบบเชิงปฏิบัติเพื่อให้ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

2.3 หลักการสำคัญ ได้แก่ 1) มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน 2) มีความสามารถในการประยุกต์หลักการจิตวิทยาเพื่อการเรียนการสอน 3) มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ 4) มีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน

2.4 ความสำคัญของจิตวิทยาการเรียนการสอน ได้แก่ 1) ทำให้รู้จักลักษณะนิสัยของผู้เรียน 2) ทำให้เข้าใจพัฒนาการบุคลิกภาพบางอย่างของผู้เรียน 3) ทำให้ผู้สอนเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล 4) ทำให้ผู้สอนทราบว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่มีผลกระทบต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น แรงจูงใจความคาดหวัง เชาวน์ปัญญาทัศนคติ ฯลฯ 5) ทำให้ผู้สอนทราบทฤษฎี หลักการเรียนรู้ รวมทั้งหลักการสอนและวิธีการสอน 6) ทำให้ผู้สอนวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสม

3. แนวคิดด้านคุณลักษณะของผู้สอนยุคใหม่

3.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ 1) มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และพร้อมที่จะพัฒนาวิชาชีพของตนอยู่เสมอ 2) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน ทั้งด้านศีลธรรม วัฒนธรรม กิจนิสัย สุขนิสัย และอุปนิสัย ตลอดจนมีความเป็นประชาธิปไตย 3) ใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 4) มีความเมตตาแก่ศิษย์ และเห็นคุณค่าของศิษย์ 5) มีสุขภาพสมบูรณ์ 6) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาการ และสามารถใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ 7) มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และสามารถเป็นผู้นำชุมชนได้ 8) สามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ภาษา และการวิจัยเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง 9) สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นครูแบบใหม่ในระบบสากลได้ คือ (1) เป็นครูที่เน้นความหลากหลายเพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนเป็นหลัก แนะนำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพและสร้างสรรค์ และให้ข้อมูลสะท้อนกลับผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

(2) มีความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะการศึกษายุคใหม่เป็นการศึกษาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น

3.2 ความรู้ในวิชาชีพ ได้แก่ 1) มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างแท้จริง สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีในศาสตร์ความรู้มาสู่การปฏิบัติได้ ทั้งการปฏิบัติในระดับสากลและในระดับท้องถิ่น 2) มีความรู้ด้านการวิจัย วิทยาการคอมพิวเตอร์และภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ 3) มีความรู้ด้านเทคนิคการสอน จิตวิทยา การวัดและประเมินผล และสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) รู้ข้อมูลข่าวสารรอบตัวและเรื่องราวในท้องถิ่นเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์วิจารณ์ได้

3.3 การถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ 1) สามารถประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนต่างๆ เพื่อจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือใช้ในการเรียนรู้ต่อไปได้ 2) สามารถอบรมบ่มนิสัยให้ผู้เรียนมีศีลธรรมวัฒนธรรม กิจนิสัย สุชนนิสัย และอุปนิสัย รวมทั้งรักในความเป็นประชาธิปไตย เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข 3) สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนใฝ่รู้ และก้าวหน้าเทคโนโลยี ตลอดจนสามารถใช้ภาษาสื่อสารกันได้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และสามารถใช้เครื่องมือต่างๆ ในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองได้ 4) สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมองกว้าง คิดไกล และมีวิจรรณญาณที่จะวิเคราะห์และเลือกใช้ข่าวสารข้อมูลให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้ และ 5) พัฒนาให้ผู้เรียน เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของชุมชน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาต่างๆ ในชุมชนได้

4. แนวคิดด้านจิตวิญญาณของความเป็นครู ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ที่รักการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ให้ตนเองเสมอ 2) เป็นผู้ที่มีความสุขในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น 3) ถือว่าการเสริมสร้างความรู้ให้กับลูกศิษย์เป็นภารกิจสำคัญในการทำงาน 4) มุ่งปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้ลูกศิษย์มีความรู้แตกฉาน 5) มีความใส่ใจในการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของลูกศิษย์อยู่ตลอดเวลา 6) มีความสุขต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าของลูกศิษย์ และ 7) มีจิตใจโอบอ้อมอารีทั้งต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพและต่อลูกศิษย์

แนวคิดที่นำเสนอข้างต้นเป็นแนวทางที่สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับผู้สอนยุคใหม่ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของครูที่ดีตามพระราชอาวาท ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการแสดงความรู้ความคิดของตนให้ผู้อื่นได้ทราบได้อย่างแจ่มแจ้ง 2) ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 3) ความมีค่านิยม 4) ความมีวิจรรณญาณ และ 5) วินัยหรือระเบียบข้อบังคับ และสอดคล้องกับการสำรวจวรรณกรรมและนวัตกรรมการสอนที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ, 2556: 41-42) ว่าวิธีการสอนในสื่อสารการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การสอนต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 2) การสอนต้องสัมพันธ์กับ

บริบทโลกแห่งความเป็นจริงและใช้ตัวอย่างจริงในการเรียนรู้ 3) การสอนต้องสัมพันธ์กับประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันของผู้เรียน 4) การสอนต้องนำเสนอวิธีการสอนอันหลากหลายและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 5) การสอนต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้จากปัญหาหรือโครงการที่มีความซับซ้อนและไม่สามารถนิยามได้ชัดเจน 6) การสอนต้องเน้นกระบวนการตั้งคำถามและสืบค้นคำตอบด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง 7) การสอนต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบร่วมมือและการแก้ไขความขัดแย้งเชิงสร้างสรรค์ 8) การสอนต้องเน้นการทบทวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน รวมถึงการประเมินการเรียนรู้ของเพื่อนผู้เรียนด้วยกัน และ 9) การสอนต้องนำเสนอวิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 **ซึ่งแนวการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง และผู้เรียนเกิดทักษะที่พึงประสงค์ มีองค์ความรู้สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21** ต่อไป

สรุป

จากองค์ความรู้ที่ผู้เขียนได้นำเสนอนี้ เป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้สอนยุคใหม่ในสถาบันอุดมศึกษา หากจะมุ่งให้เกิดเป้าหมายสุดท้ายที่ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขอยู่ได้ในท่ามกลางสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาตน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุคใหม่ในอนาคตที่เรียกว่า ยุคศตวรรษที่ 21 คือ ผู้สอนจะต้องมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับยุคปัจจุบัน เรียนรู้ทิศทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้สอนยุคใหม่ในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากในปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ผู้สอนจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าวนั่นเอง ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่าผู้สอนยุคใหม่ในสถาบันอุดมศึกษา จะต้องมุ่งให้เกิดเป้าหมายสุดท้ายที่ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขอยู่ได้ในท่ามกลางสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ ดังนี้ 1) มีสมรรถนะการมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 2) มีสมรรถนะการมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี

เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ของโลกเข้าด้วยกัน 3) มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 4) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การรู้และเข้าใจสังคมการเรียนรู้ ผลกระทบของสังคมการเรียนรู้ที่มีต่อมหาวิทยาลัยและผลกระทบของสังคมการเรียนรู้ที่มีต่ออาจารย์มหาวิทยาลัย 5) มีจิตวิทยาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา 6) มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความเมตตาแก่ศิษย์ ใฝ่รู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 7) มีคุณลักษณะที่ดี ได้แก่ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ดี มีการถ่ายทอดความรู้ดี เพื่อจะได้นำความสามารถดังกล่าวไปพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอยู่ได้ในท่ามกลางสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม

อ้างอิง

- จำรอง รัตนโกเศศ. (2552). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2.**
- วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. (2555). **ความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับตลาดแรงงาน : คุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาและการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพ.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ. (2556). **รายงานการจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานในเกิดความรับผิดชอบ.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย ต้นศิริ. (2547). **โฉมหน้าการศึกษาในอนาคต:ความสำคัญของการปฏิรูปในพระราชบัญญัติการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). **สภากรรมการการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2556.** กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). **การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องสมรรถนะของข้าราชการ. 31 มกราคม 2548.**

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2549).

คู่มือการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

กรุงเทพ: สกสศ. ลาตพรวัว.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2550). **รายงานการ**

ประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ.

ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ. (2557). **สอนอย่างไรให้นักเรียนได้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21.** จาก

www.education.pkru.ac.th. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2557.